

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

DEN GAMLE POSTLADE

SYDDJURS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	9.9.2014
Besigtiget af:	Stefanie Høy Brink
Journalnummer:	2013-7.82.07/706-0001
Kommune:	Syddjurs Kommune
Adresse:	Juulsbakke 1, tidl. Overgade 2, 8400 Ebeltoft
Betegnelse:	Den gamle Postlade, Ebeltoft
Fredningsår:	1919
Omfang:	Forhuset (ca. 1700)

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Den gamle Postlade ligger i Overgade ved den sydlige ende af Torvet. Den gamle Postlade danner sammen med Det gl. Rådhus og Den siamesiske samling på Juulsbakke rammen om en lille trekantet have, hvor der er en lille bindingsværksbygning, der ikke er omfattet af fredningen.

Den gamle Postlade er i bindingsværk i et stokværk over en sorttjæret sokkel med et næsten ubrudt, helvalmet, opskalket og teglhængt tag, hvor der i rygningen sidder en muret skorstenspipe med sokkel og krave. I begge tagflader sidder et enkelt ældre jernvindue. Bindingsværket står i rødokker med tavle i en lys gulddokker. Bindingsværket har gennemstukne bjælkehoveder og facaden afsluttes af et vandretstillet sugfjæl, der hviler på knægte. Mod øst er der i det sydligste fag en ældre, tofløjet revleport, der er i samme farve som bindingsværket. I nordgavlen er en ældre, grønmalet halvdør og på vestsiden yderligere to døre, hvor den nordre er en ældre fyldingsdør og den søndre en traditionelt udført revledør. Vinduerne er ældre, torammede med seks ruder i hver ramme. Dørene, indfatninger og vinduerne er malet i en lys grøn nuance.

I det indre er Den gamle Postlade inddelt i fire rum med tværgående skillevægge i hvidkalket bindingsværk. Det nordligste rum er med teglgulv, hvorefter følger et gulv af pigsten og de sidste to har nyere bræddegulve. I rummet med pigstengulv er der åbent til tagkonstruktionen, hvor det ses at de ældre teglsten er skummet. De resterende rum har nyere bræddeloft mellem synlige, ældre bjælker. Der er desuden bevaret et ildsted og en ældre fyldingsdør med ældre greb og hængsler.

Den gl. Postlade ligger for enden af den snoede, brolagte Overgade.

— BYGNINGSHISTORIE

Ebeltoft ligger i et kuperet terræn, der skråner ned mod vandet og havnen, som i mange år udgjorde byens livsnerve. Havnen var særlig fordi den som den eneste på den østjyske kyst ligger mod vest, hvor vigen gav læ fra Kattegat og derfor udgjorde havnen et eftertragtet ophold, når vejret på havet blev for voldsomt. Ebeltoft fik købstadrettigheder i 1301 af kong Erik Menved, men byen er formentlig langt ældre. Mod syd ligger byens ældste del omkring Havnegade, Kirkegade, Søndergade og den sydlige del af Nedergade, hvor der var optimale betingelser for at anlægge havnen, som i mange år udgjorde rammerne for byens hovederhverv – skibsfarten. Ebeltoft var udskibningshavn for tømmer og brænde til København fra de store kongelige skovbesiddelser, der var på Djursland og skibsfarten med tømmer gjorde Ebeltoft til en relativt betydningsfuld og velhavende købstad.

Ebeltofts byplan og gadestruktur er overordnet dikteret af hovedvejen fra nord, hvor byen i løbet af de næste århundreder voksede op langs hovedstrøget Nedergade-Adelgade. Købmændene dominerede den nordlige bydel, hvilket ses i de store, toetagers bindingsværksgårde, gerne med svalegang, der dominerer den nordligste ende af Adelgade. Den sydlige del af byen var derimod hjemsted for skippere, søfolk og fiskere. Området omkring Overgade, Nedergade og Søndergade udgjorde byens småårskvarter, hvilket stadig kan aflæses i de mindre huse på små grunde. I løbet af 1500-tallet blev gadenettet i bykernen udbygget, som det i store træk ser ud i dag karakteriseret ved sit snoede og kuperede gadenet med husene beliggende helt ud til vejskellet.

Modsat mange andre købstæder har Ebeltoft været forskånet for større bybrande og derfor står bykernen relativt intakt med mange ældre bindingsværksbygninger omkring det ældre gadeforløb.

Indtrykket af den koncentrerede bykerne blev forstærket i 1657 ved indførelsen af konsumtionsafgiften, idet indgangen til byen blev begrænset til tre porte, en i henholdsvis syd, øst og nord, mens byen mod vest var afgrænset af tangdiger, der var meget høje for at beskytte de bagvedliggende kålhaver fra oversvømmelser.

I løbet af 1700-tallet begyndte skibstrafikken overvejende at vende blikket mod Nordtyskland og Østersøområdet. Hermed var Ebeltofts storhedstid indenfor skibsfart en epoke blot og en langvarig krise satte ind. Den varede indtil begyndelsen af 1800-tallet, hvor der var etableret gode afsætningsforhold for kornproduktion. I samme periode blev flere af byens markante industrivirksomheder grundlagt blandt andet S.B. Lundbergs Maltfabrik og Farvergården. 1900-tallet var præget af en tid med noget mindre økonomisk vækst, men i stedet for private initiativer blev der opført mange offentlige værker og institutioner blandt andet et gas- og vandværk og den markante toldkammerbygning af Hack Kampmann, der nu er glasmuseum. Endvidere opførtes H. W. Wencks nu nedrevne stationsbygning til den private jernbane mellem Ebeltoft og Trustrup. De blev alle opført

i udkanten af den gamle bykerne ligesom et nyt område nord for den gamle bykerne skød op med boliger, der var inspireret af funktionalismen og Bedre Byggeskik.

Den gamle Postlade er opført omkring år 1700 og hørte til ejendommen på Juulbakke 1, der er opført i første halvdel af 1700-tallet. I 1700-tallet var begge bygninger indrettet til skole. Men sidst i 1700-tallet blev skolen flyttet og bygningerne blev herefter beboet af købmænd og byskrivere, som oftest også var postskrivere. Den første postmester, der var uddannet postmand, flyttede ind i forhuset på Juulbakke 1 i 1844. Han indrettede Den gamle Postlade til kamre, bryggers og brændehus og herfra kunne man tage diligencen mod Grenå. Da den nye stationsbygning blev opført omkring 1900, flyttede postgården og redaktør N.J. Rasmussen flyttede ind i forhuset, hvorfra han udgav Ebeltoft Avis. I 1940 købte museumsforeningen begge bygninger og der er udstilling i forhuset, mens der er magasin i Den gamle Postlade.

Porten mod Overgade, hvor diligencen kørte mod Grenå.

KILDER

Kommuneatlas Ebeltoft. Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Ebeltoft Kommune, 1999.

Det gamle Ebeltoft. Robert Egevang. Nationalmuseet, 1975.

En vandring i det gamle Ebeltoft. 1 Ebeltoft trop og flok. 1962.

Ebeltoft Købstads Historie. Poul Rasmussen og Gustav Albeck. Udgivet af Ebeltoft By. 1951.

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi knytter sig til Den gamle Postlades beliggenhed i den brolagte Overgade, hvor den i kraft af sin bygningskrop i bindingsværk med helvalmet teglhængt og opskalket tag indgår i Overgades bygningsrække og bidrager til det stemningsfulde bymiljø i Ebeltofts ældre bykerne. Hertil kommer bygningens sammenhæng med Juulbakke 1, som Den gamle Postlade er baghus til. Tillige sammenhængen med Det gl. Rådhus, hvor både Den gamle Postlade og Juulbakke 1 fører op til Torvet og sammen udgør et enestående lille kulturmiljø med have og latrinbygning imellem og vidner om datidens byggeskik.

Forhuset mod Juulbakke, den tidligere postgård, men er nu museum.

KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig for Den gamle Postlade til dens tidligere funktion som først skole og siden baghus og postlade til forhuset på Juulsbakke 1.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig for postladens ydre til bindingsværkskonstruktionen, som et repræsentativt eksempel på bindingsværk i begyndelsen af 1700-tallet i Ebeltøft. På Postladen ses dette ved den righoldige tømmerkonstruktion med fodrem, dokker og løsholte på en høj sorttøjret sokkel, gennemstukne bjælkehoveder, styrterum samt det opskalkede tag med vandretstillet sugfjæl, der hviler på knægte. Tillige det helvalmede, ubrudte tag med skorstenspipen i rygningen, der vidner om tagetagen blev brugt til opbevaring og skorstenspipen om bygningens tidligere funktion som bryggers til postgården. De relativt lukkede sider med kun få vinduesåbninger bekræfter den tidligere funktion som lade, hvor vinduesåbningerne og døråbningerne viser, hvor de tidligere kamre lå. Endelig har porten, hvor diligencen kunne komme ind og ud af laden, kulturhistorisk værdi.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig i det indre til ladens inddeling og de sparsomme og rå overflader med kalkede vægge og bræddeloft mellem synlige bjælker samt tegl- og pigstens gulv, i den tidligere ladedel samt bræddegulv i kamrene. Hertil kommer ildstedet i midten, der vidner om ladens funktion som bryggers til postgården.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig til for Den gamle Postlade sig til den klart definerede bygningskrop med stejlt, næsten ubrudt, helvalmet og opskalket tag, der sammen med den høje markante sokkel giver bygningen fylde og tyngde. Hertil kommer det taktfaste, opstolpede bindingsværk samt bygningens farvesætning, der giver et roligt, men stoffigt mættet udseende. Dermed fremstår Den gamle Postlade som en harmonisk og karakterfuld bygning.

Den gl. Postlade med helvalmet tag og den høje sokkel.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den langstrakte bygning i bindingsværk over den høje, sorttjærede sokkel, til bindingsværkskonstruktionen med alle detaljer samt til det næsten ubrudte, teglhængte, helvalmede og opskalkede tag med skorstenspipe i rygningen samt det vandretstillede sugfjæl på knægtene, porten mod Overgade, halvdøren i nordgavlen og den ældre revledør mod vest samt vinduessætningen. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til ladens opdeling med skillevægge i kalket bindingsværk, tegl-, pigstens- og bræddegulv, fyldingsdøren med alle detaljer samt ildstedet i bryggerstet. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.